

Trekvlinders in 1957

door

B. J. LEMPKE

(Achttiende jaarverslag)

De winter van 1956—1957 was zeer zacht. Vorst van betekenis kwam nauwelijks voor. Maart begon fris met oostenwind, maar al spoedig werd het weer veel aangenamer en bij het begin van de tweede decade was het zo, als we het in Nederland vroeg in het jaar maar hoogst zelden beleven. Op 14.III steeg de thermometer zelfs tot 19° C. ! Maar de volgende dag daalde het kwik liefst een 10 graden, hoewel de rest van de maartmaand vergeleken met normale voorjaren toch weinig te wensen over liet. Sinds het begin van de temperatuurwaarnemingen in 1706 was nog nooit een maand maart zo warm geweest: gemiddeld 8.4° C. !

April was zeer droog en zonnig met vrijwel normale temperaturen. Mei was te koud, vooral in de eerste decade. Op de vijfde viel in Vaals 15 cm sneeuw, terwijl de strenge nachtvorst van 8.V enorme schade aan de bloeiende vruchtbomen toebrengt. Juni was te droog met vrij veel mooie dagen en op de laatste dag zelfs zeer warm (Gilze-Rijen 35° in de schaduw !). Dit warme weer duurde tot 9.VII voort, daarna werd het veel wisselvalliger. Augustus was te nat met te weinig zonneschijn en een graad te koud. September begon vrij goed, maar vanaf de achtste regende het veel, zodat het de natste septembermaand van de laatste 100 jaar werd. Oktober was zacht, vaak met mooi weer en ook november bleef aanvankelijk vrij goed. Omstreeks de 20ste waren er behoorlijke nachtvorsten en tegen het eind van de maand zette een vorstperiode in, die nog het eerste gedeelte van december voortduurde.

Niettegenstaande het fantastische begin werd het dus een seizoen met zeer middelmatig en gedeeltelijk zelfs ongunstig weer. Vanzelfsprekend is het dan ook geen trekvlinderjaar met veel opzienbarende bijzonderheden geworden.

Bruikbare formulieren werden door 131 waarnemers ingezonden. Hieruit kon het volgende verslag worden samengesteld.

1. *Pieris brassicae* L. Op 17 juli zag H. J. DE KRUIFF boven een klaverveld te Groesbeek een trek van koolwitjes. Om ongeveer 15 uur vlogen 154 exemplaren voorbij in de richting van oost naar west. Er was geen tijd om het verschijnsel langer waar te nemen.

2. *Pontia daplidice* L. Op 30 juli ving AUKEMA een exemplaar in het duingebied te Heemskerk.

3. *Colias hyale* L. Het eerste exemplaar werd 21 mei te Doorn gezien (DE KRUIFF). In juni volgden een paar in Zuid- en Midden-Limburg, een ♂ te Amsterdam op 15.VI en een ♀, dat 27.VII te Apeldoorn bezig was eieren te leggen op Vogelwikke (LEFFEF). Juli leverde slechts een viertal waarnemingen op. Augustus werd de beste maand met verschillende dagen van meer dan 10 stuks. Het maximum van het seizoen viel op 19.IX met 21 exemplaren. De meeste waarnemingen stammen uit Limburg, maar er zijn toch ook verschillende uit het midden van het land bij, terwijl op 3.VIII zelfs twee stuks te Oude Mirdum werden gezien. Ook september begon vrij goed. Op 4.IX telde VAN WISSELINGH

te Eys zelfs 16 Gele Lucernevlinders ! Maar drie dagen later komt al de laatste melding met twee stuks te Putbroek. Blijkbaar heeft de vlinder het niet tegen de regen kunnen bolwerken.

Vindplaatsen. Lbg.: Bocholtz, Eys, Welterberg, Voerendaal, Ransdaal, Kerkrade, Heerlen, Heer, Stein, Susteren, Echt, Putbroek, Montfort, Melick, Sint Odiliënberg, Roermond, Swalmen. N.B.: Helenaveen, Sint Michielsgestel, 's-Hertogenbosch. Z.H.: Alblasserdam, Sliedrecht. N.H.: Osdorp, Amsterdam, Muiderberg. Utr.: Langbroek, Doorn, Leersum. Gdl.: Nijmegen, Apeldoorn, Almen. Fr.: Oude Mirdum.

Totaal aantal waarnemingen: 151, tegen 9 in het voorgaande jaar en ruim het dubbele van 1954 en 1955; geen ongunstig jaar dus, zeker niet voor Limburg.

Merken. Pater MUNSTERS merkte 9 exemplaren te Stein, waarvan geen enkel werd terug gezien.

4. *Colias crocea* Fourcroy. Pas op 4 juli werd het eerste exemplaar gesignaleerd (Heerlen, van MASTRIGT). De rest van de maand leverde 6 stuks op, waarbij een *helice* te Oss op 5.VII (GERRIS). Ook bij deze soort werd augustus de beste maand. Op 17 van de 31 dagen werd de vlinder vermeld, meest echter in kleine aantallen. Het maximum was 13 stuks op 23.VIII. De Oranje Lucernevlinder bleef in de herfst veel beter doorvliegen dan de Gele. Op 7 verschillende dagen in september stond hij op de formulieren en zelfs nog op 2 en 7 oktober, telkens één exemplaar. Net als bij *hyale* kwamen de meeste exemplaren in Limburg voor. In de rest van het land was de vlinder zeer schaars of ontbrak geheel.

Op 3 september ving LÜCKER een ♀ te Echt, dat 24 eieren legde. Hiervan werden 5 poppen gekweekt, die tenslotte op 11 en 17 december twee vlinders leverden.

Vindplaatsen. Lbg.: Epen, Bocholtz, Eys, Wijlre, Welterberg, Chèvremont, Heerlen, Stein, Susteren, Echt, Putbroek, Montfort, Vlodrop, Herkenbosch, Melick, Maasniel, Swalmen, Tegelen, Venlo. N.B.: Helenaveen, Oss, Drunen. Z.H.: Ottoland, Sliedrecht, Hendrik-Ido-Ambacht. N.H.: Amsterdam, Weesp, Hargen, Den Helder. Gdl.: Nijkerk. Fr.: Oude Mirdum.

Totaal aantal waargenomen exemplaren: 128, tegen 45 in 1956 en 99 in 1955. Zeker in Limburg geen opvallend slecht jaar voor deze soort.

Merken. Pater MUNSTERS merkte in Stein 8 exemplaren, die geen van alle terug gezien werden.

5. *Vanessa atalanta* L. Zeer vroege exemplaren werden gezien op 17 en 25 maart te Cothen door DE KRUIFF (samen drie stuks) en op 22 maart te Winterswijk (E. DE VRIES). April leverde slechts één enkele waarneming op: 28.IV een gaaf ♀ te Muiden (STAMMESHAUS). Ook in mei bleef de vlinder zeer schaars. Precies op de helft van het aantal dagen, te beginnen met 8.V, kwam hij op de kaarten voor en steeds in een enkel exemplaar. Alle waarnemers samen konden niet meer dan 20 stuks bijeen brengen. Juni werd iets beter, maar pas op 28.VI kwam het dagtotaal boven de tien. 29 juni leverde er 18 en de 30ste kwamen we zelfs tot 45. Pas toen het weer goed warm werd, kwam de *Atalanta*

dus behoorlijk opzetten. Juli was over het geheel genomen zeker niet slecht. Dag-totalen van meer dan 20 en 30 waren geen zeldzaamheid en op verschillende dagen kwamen we weer boven de 40. Augustus deed het nog beter. Op 13.VIII werden 75 stuks geteld, op de 22ste 126 en op 28ste zelfs 181. September werd, zoals we dat gewend zijn, de *Atalanta*-maand bij uitnemendheid. Op 6.IX werden er 303 geteld, de volgende dag 297, op de 15de 241 en op 20.IX weer 303.

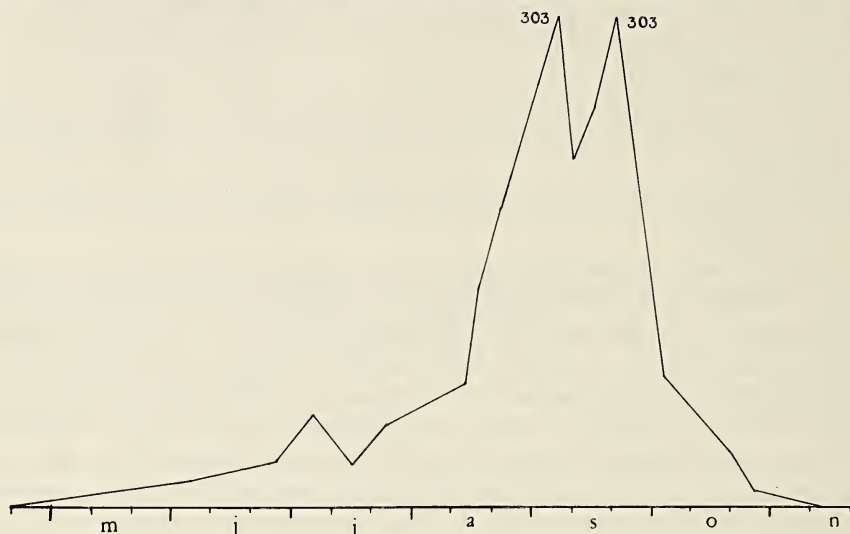

Fig. 1. Diagram van de vluchten van *Vanessa atalanta* L. in 1957

Wanneer er maar een beetje zon was, zaten de *Buddleia*'s vol met de prachtige vlinders. Maar ten slotte moest zelfs deze sterke soort het tegen de regen afleggen. Reeds op 21 september treedt een scherpe daling in met een paar kleine opflakeringen op 26.IX en 2 oktober. Dank zij het zachte oktoberweer bleef de *Atalanta* nog de hele maand doorvliegen, zij het natuurlijk in steeds geringer aantal. Zelfs november leverde verschillende waarnemingen op, de laatste op 10.XI te Hendrik-Ido-Ambacht (BOGAARD) en op 12.XI te Amsterdam (SERVAAS).

De sterke toename in augustus en september was een gevolg van de grote aantallen rupsen, die eind juli en begin augustus te vinden waren. Op 4 augustus telde RAMAKER op een landweg tussen Weesp en Muiden op een stukje brandnetels van nauwelijks 20 meter lengte 150 rupsen. Toen hield hij maar op met tellen. De meegenomen dieren leverden van 23 augustus tot 1 september de vlinders. Op dezelfde dag vond S. DE BOER zeer veel volwassen rupsen te Oosthuizen. En CAMPING trof reeds op 31 juli veel volwassen exemplaren aan te Oude Mirdum.

Lichtvangst. Zowel op 5 augustus als op 16 september werd een *Atalanta* aangetroffen in de vanglamp van de P. D. te Gassel in Noord-Brabant (VAN DE POL). Op diezelfde lamp werd tussen 1 en 7 augustus een *Lasiommata megera* L. gevangen!

Trek. Op 29 juni werd te Petten geen enkel exemplaar gezien, maar de volgende morgen om ongeveer 9 uur waren 7 exemplaren aanwezig, vermoedelijk dus een groepje trekkers, die 's nachts waren aangekomen (J. LUCAS).

Op 6 september werden te Uffelte 6 *Atalanta's* gezien, die in de loop van een half uur in zuidwestelijke richting voorbijvlogen, tegen de wind in op vrij open terrein (KUYTEN), mogelijk trek in zuidelijke richting.

Totaal aantal waarnemingen: 7133, dus aanmerkelijk beter dan in 1956 met 1236 waarnemingen. Was het weer in september wat gunstiger geweest, dan zou het aantal ongetwijfeld nog groter geweest zijn.

Merken. Pater MUNSTERS merkte te Stein 68 exemplaren. Hiervan werden 8 weer voor een tweede of derde keer terug gevangen, doch nooit later dan vijf dagen na het merken.

Te Amsterdam merkte VAN OORSCHOT op 14 juli 8 stuks. Van 15 tot en met 28 juli waren elke dag één à twee der gemerkte dieren aanwezig. Op 3 augustus werden drie gemerkt, waarvan op 6.VIII nog twee gezien werden.

6. *Vanessa cardui* L. De eerste Distelvlinder werd pas op 14 mei te Rotterdam opgemerkt (VAN DER AA). Hoe zeldzaam de vlinder in deze maand was, blijkt wel hieruit, dat daar slechts twee meldingen bij kwamen. Op 21.V zag SOGELER er één te Chèvremont en op 27 mei werd door HART de derde te Uitgeest waargenomen. Ook in juni bleef *cardui* zeer schaars. Slechts op 12 dagen werd hij gesignaleerd, op één uitzondering na (op 23.VI twee stuks te Rotterdam) steeds in één enkel exemplaar. Juli werd maar weinig beter. Een opvallende waarneming was die van LEFFEEF, die op 29.VII op Terschelling 12 Distelvlinders voorbij zag vliegen. Augustus werd de beste maand, omdat toen de Nederlandse generatie uitkwam. Toch bedroeg het maximum slechts 16 stuks (op de 13de). In september was de Distelvlinder al weer haast even zeldzaam als in het voorjaar. Slechts op 6 verschillende dagen werd hij op de formulieren vermeld. Hierbij kwamen nog vier data in oktober. Het slot vormden drie exemplaren op 19.X te Chèvremont (SOGELER). Wel waren de weinige exemplaren, die in september en oktober gezien werden, weer bijna alle prachtige verse dieren, zodat er in elk geval een zeer bescheiden tweede Nederlandse generatie aanwezig geweest is.

Totaal aantal waargenomen exemplaren: 198, dus duidelijk minder dan in 1956 met 261 meldingen. Een zeer middelmatig *cardui*-jaar.

Merken. Pater MUNSTERS merkte te Stein 3 exemplaren, die niet terug gezien werden.

7. *Issoria lathonia* L. Het eerste exemplaar in het binnenland werd op 28 april te Swalmen gezien (MEUFFELS). Mei leverde 6 stuks op, afkomstig van drie plaatsen op drie verschillende data. Ook in juni bleef de vlinder een rareiteit: 10 exemplaren op vier data van even zoveel verschillende plaatsen. Juli werd veel beter, maar dat komt uitsluitend doordat *lathonia* plotseling in aantal te Vlaardingen vloog, van welke plaats te voren geen enkel exemplaar werd gemeld. Op 19 juli werden daar niet minder dan 25 *lathonia's* geteld en dat aantal bleef een week lang vrijwel gehandhaafd. Daarna werd het minder, maar de hele maand augustus en ook in september tot begin oktober toe was de vlinder er present. Eind augustus en begin september was daar duidelijk een nieuwe piek. In totaal nam KAZENBROOT daar maar liefst 318 stuks waar. Ook vond hij rupsen (twee op 15.VII te Schiedam en telkens één op 13 en 21.VIII te Vlaardingen). Bovendien liet hij in de tweede helft van juli wijfjes eieren leggen (wat alleen bij goed zonlicht lukte), waarvan hij tussen 28.VIII en 7.IX in totaal 35 vlinders

kweekte (maximum 11 op 4.IX), zodat hierdoor wel duidelijk is, dat de ook buiten waargenomen toename omstreeks deze tijd een nieuwe generatie is.

In de rest van het binnenland was de vlinder echter ook in de overige zomermaanden schaars. In het hele seizoen werden daar niet meer dan 68 stuks geteld, zodat het jaar eigenlijk niet veel beter was dan het voorafgaande met 52 stuks.

Vergelijken we nu de gegevens uit het binnenland met die uit het duingebied, dan blijkt, dat daar de eerste vlinder al op 13 maart gezien werd (Meyendel, Br. VIRGILIUS). Het bleef overigens de enige maartwaarneming, maar vanaf 21 april werd de vlinder regelmatig in de duinen gezien. Het hoogtepunt viel omstreeks half juni, toen LUCAS in een uur tijd in Meyendel een 200 exemplaren telde. Na eind juni nam het aantal echter sterk af en werd de vlinder als elk jaar veel schaarser dan in het binnenland. Ik ben er nog altijd niet zeker van, of dit schijn of werkelijkheid is. Wordt in het voorjaar meer en beter in het duingebied uitgekeken dan in zomer en herfst, of is de vlinder er dan inderdaad veel schaarser? Kortom, *lathonia* is en blijft nog altijd een soort, die ons de nodige raadsels ter oplossing biedt.

V i n d p l a a t s e n. Lbg.: Terziet, Epen, Eys, Echt, Putbroek, Montfort, Herkenbosch, Sint Odiliënberg, Swalmen, Mook. N.B.: Drunen. Z.H.: Sliedrecht, Schiedam, Vlaardingen, Leiden. N.H.: Hoofddorp, Amsterdam, Zaandam, Oosthuizen, Wognum, Naarden. Utr.: Cothen. Gdl.: Oosterbeek, Korenburgerveen, Winterswijk. Ov.: Rijssen. Fr.: Oude-Mirdum.

T r e k. Op 16 juni, tijdens warm weer, zag C. WAGENAAR langs het strand bij de Wassenaarse Slag een duidelijke trek van zw naar no. Er namen zeker een 1000 exemplaren aan deel, waarbij bijna geen enkel mooi gaaf dier was. Eindelijk dus de eerste melding van trek bij deze soort !

T o t a a l a a n t a l w a a r n e m i n g e n : 386, tegen 52 in 1956. Maar zie de reeds gemaakte opmerking over dit getal !

8. *Lysandra coridon* Poda. Op 13 juli ving A. MAASEN een vers ♂ te Sint Odiliënberg, terwijl SOGELER op 8 september drie mannetjes en een wijfje te Schinveld zag. Totaal dus vijf exemplaren.

9. *Acherontia atropos* L. Van de enorme overvloed van 1956 is in 1957 niets meer te merken geweest. De vlinder was weer even zeldzaam als we dat in bijna alle jaren gewend zijn. Omstreeks 8 juni werden te Oisterwijk twee vlinders opgemerkt (KAJADOE). Begin juli werd er één te Susteren gevangen (MEUFELS). Van de nieuwe generatie werd 18 augustus een vers ♂ tegen een boom te Wapenveld gevonden (W. VAN SOEST). Daarna volgden nog enkele vangsten in september te Cothen en te Wijchen en werd te Weesp een exemplaar uit de pop gekweekt, terwijl oktober twee vondsten te Montfort en te Ankeveen opleverde. Bovendien werden nog een paar rupsen en een pop gevonden.

V i n d p l a a t s e n (alle stadia). Lbg.: Susteren, Montfort. N.B.: Oisterwijk. N.H.: Duivendrecht, Weesp, Ankeveen. Utr.: Cothen. Gdl.: Wapenveld, Wijchen. Ov.: Deventer. N.O.-polder: Marknesse.

T o t a a l a a n t a l w a a r g e n o m e n e x e m p l a r e n : 11 vlinders, 2 rupsen, 1 pop.

10. *Herse convolvuli* L. Een buitengewoon slecht seizoen voor deze soort !

Op 1 juli werd een afgevlogen exemplaar te Leiden gevangen (J. KROON). Een eveneens afgevlogen ♂ vond SOGELER 8 augustus te Chèvremont. Een verse Windepijlstaart zat 16 september onder een zonnenscherm te Almelo (PEZIE).

De totale oogst bedraagt dus slechts drie stuks tegen 20 in 1956. We moeten terug gaan tot de allereerste jaren dat we in Nederland met trekvlinderwaarnemingen begonnen, om een dergelijk slecht resultaat te vinden.

10. *Macroglossum stellatarum* L. 1957 werd het vijfde achtereenvolgende slechte *stellatarum*-jaar. In juni werden slechts twee exemplaren gezien, het eerste op 9.VI te Hendrik-Ido-Ambacht (BOGAARD), het tweede op 25.VI te Wiessel (LEFFEF). Juli werd de beste maand, waarin de vlinder op 11 verschillende data werd vermeld, meest in slechts een enkel exemplaar. Een uitzondering vormde de 7de, toen CAMPING 7 stuks op Vlieland waarnam, waardoor met een exemplaar van Amsterdam het dagtotaal 8 stuks bedroeg, het hoogste, dat in 1957 werd bereikt. Augustus leverde slechts één enkele waarneming op, op 29.VIII een verse *stellatarum* te Sint Odiliënberg. In september werd de vlinder op vijf data gesignaleerd, het laatst op 22.IX te Cothen. Het is dus wel duidelijk, dat van de in Nederland geboren generatie heel weinig terecht is gekomen. Dat er althans plaatselijk wel rupsen aanwezig geweest zijn, bewijst de vondst van een serie exemplaren aan de Diemer zeedijk door WOLSCHRIJN, waaruit hij in de tweede helft van september 22 vlinders kweekte. Natuurlijk zijn deze niet meegeteld.

Vindplaatsen. Lbg.: Eys, Chèvremont, Sint Odiliënberg, Swalmen. Zl.: Burgh. Z.H.: Middelharnis, Hendrik-Ido-Ambacht, Schelluinen. N.H.: Amsterdam, Diemen, Middelie, Oosthuizen. Utr.: Zeist, Cothen, Schalkwijk. Gdl.: Wiessel, Lobith. Fr.: Vlieland.

Aantal waargenomen exemplaren: 34.

12. *Celerio euphorbiae* L. Van deze soort werden slechts enkele rupsenvondsten gemeld: op 10 juli vier rupsen te Lobith en op 22 juli drie stuks.

13. *Lithosia quadra* L. Ook de Viervlakvlinder was in geringer aantal present dan het jaar ervoor. Het eerste exemplaar werd op 28 juni te Goeree op licht gevangen (HUISMAN). De meeste vlinders werden in juli gezien, doch nimmer in flink aantal. Het hoogste dagtotaal was vier stuks op 26.VII ! Augustus leverde slechts drie waarnemingen op, de laatste op 16.VIII te Doorn (VAN DER AA).

Vindplaatsen. Lbg.: Herkenbosch. Z.H.: Goeree. N.H.: Amsterdamse Bos, een ♂ op 6 augustus (KUCHLEIN). Utr.: Zeist, Doorn. Gdl.: Vierhouten, Wiessel. Dr.: Odoorn, 12 stuks van 20 tot 26.VII (PEERDEMAN).

Totaal aantal waargenomen exemplaren: 23, tegen 37 in 1956 en 167 in 1955.

14. *Agrotis ypsilon* Hufn. Vanaf 25 mei werden in de laatste week van deze maand vier afgevlogen exemplaren op even zoveel verschillende data gezien (3 hiervan te Leiden door J. KROON). Ook in juni bleef de vlinder zeer schaars. Op 9 dagen werd hij vermeld met in totaal 11 stuks. Alleen van het exemplaar, dat 15.VI te Amsterdam gevangen werd, wordt uitdrukkelijk vermeld, dat het afgevlogen was. Juli had meldingen op 11 dagen, op twee uitzonderingen na steeds in één enkel exemplaar. Op 4.VII werden in totaal 4 stuks geteld en op 16.VII zelfs 7. Bij de opgave van 11.VII stond weer vermeld, dat de vlinder afgevlogen was. Augustus werd duidelijk beter, vooral na de 20ste. De top viel op

29.VIII met 68 stuks, maar dit was uitsluitend te danken aan het feit, dat LEFFEF toen 60 *ypsilon*'s te Rhijnauwen op smeerving. Afgezien hiervan was het hoogste aantal 20 stuks op 30.VIII. Ook in september en oktober bleef de vlinder geregeld doervliegen, zij het ook in klein aantal. Slechts enkele data kwamen met hun dagtotalen boven 10 stuks uit (5.IX met 11, 7.IX met 15, 17.IX met 13, 25.X met 16). Zelfs november leverde weer een paar meldingen op: 4.XI één te Hendrik-Ido-Ambacht, 11.XI twee mooie te Montfort-Lbg., 12.XI een mooi exemplaar te Stein en 16.XI twee verse *ypsilon*'s te Heemstede. De vlinder blijkt zich dus nog laat in het jaar hier volledig te kunnen ontwikkelen. Aan de andere kant geloof ik niet, dat overwintering in een of ander stadium hier veel zal voorkomen. Imagines worden te laat in het voorjaar voor het eerst opgemerkt om nog te kunnen geloven, dat die hier te lande overwinterd zouden hebben, terwijl vrijwel alles, wat dan in de eerste zomermaanden gesignaleerd wordt, nog afgevlogen is, zodat ontwikkeling uit in Nederland overwinterde rupsen of poppen haast ondenkbaar is. Al met al blijkt ook deze soort onze verdere opmerkzaamheid ten volle te verdienen.

Agr. ypsilon werd in 1957 waargenomen in Friesland (Beetsterzwaag), Groningen (in de hoofdstad), Overijssel (Raalte en Saasveld), Gelderland (vier plaatsen op de Veluwe en Aalten), Utrecht (Rhijnauwen en Utrecht), Noord-Holland (6 vindplaatsen), Zuid-Holland (idem), Noord-Brabant (idem) en Limburg (9 vindplaatsen). Hij kwam dus door vrijwel het gehele land voor.

Totaal aantal waargenomen exemplaren: 405, tegen 250 in 1956. Onze gegevens zijn nog te gering om te kunnen zeggen, of dit nu een goed jaar voor *ypsilon* was of niet. In elk geval is het een van de weinige soorten met een totaaltelling, die hoger is dan in 1956.

15. *Peridroma saucia* Hb. Deze migrant was in 1957 heel schaars. Van de vroege generatie werd slechts één exemplaar gezien: 16 juni te Ede (VAN DER AA). In augustus werden maar twee stuks gevangen (op 10.VIII en 31.VIII). In september werd één vlinder op de 6de gezien, terwijl 21.IX drie stuks opleverde, het hoogste dagtotaal voor dit jaar! In oktober kwamen daar nog twee vangsten bij op de 10de en de 25ste.

Vindplaatsen. Lbg.: Stein. N.B.: Oosterhout. N.H.: Amsterdam, Oosthuizen, Naarden. Gdl.: Apeldoorn. Ov.: Volthe.

Totaal aantal waargenomen exemplaren: 9, tegen 47 zowel in 1956 als in 1955.

16. *Spaelotis ravida* Schiff. Op 15, 29 en 30 juni en op 21 juli werd telkens één exemplaar te Oosterhout gevangen (BOLK). Op 18 juli vond PEERDEMAN 6 verdroogde *ravida*'s op een vensterbank van een leegstaande boerderij te Exlo. Totaal dus 10 exemplaren, wat voor deze zeldzame soort zeker niet ongunstig is, al is het aantal vindplaatsen dan ook zeer klein.

17. *Mythimna albipuncta* F. Sinds het einde van de oorlog hebben we geen jaar meegemaakt, dat zo slecht voor deze soort was als 1957. Op 14 juni ving LEFFEF er één te Wiessel, 3 juli werd de tweede te Almelo gevangen (PEZIE) en op 26 augustus ving LEFFEF 10 verse *albipuncta*'s te Apeldoorn. Totaal dus 12 stuks tegen 41 in 1956 (maximum 225 in 1949).

18. *Mythimna l. album* L. Ook voor deze soort was het seizoen buitengewoon

slecht. Op 28 augustus ving VLUG het eerste exemplaar te Wijchen, terwijl OTTENHEIJM op 17 september 2 stuks te Tegelen bemachtigde (één vers, één beschadigd). Totaal dus slechts 3 exemplaren tegen 5 in het voor deze soort al even ongunstige voorafgaande jaar (maximum 356 in 1949).

19. *Xylena exsoleta* L. Op 24 oktober ving LEFFEF een vers ♀ te Apeldoorn. Door geen enkele andere waarnemer werd de soort verder gezien. (Twee stuks in 1956, maximum 4 exemplaren in 1952 en 1946, wat dus wel bewijst, hoe zeldzaam de vlinder hier te lande is).

20. *Autographa gamma* L. Het jaar begon met twee merkwaardige vangsten: zowel op 15 als op 22 januari vloog te Den Haag een exemplaar binnenshuis om de lamp (Br. VIRGILIUS). Zulke winterwaarnemingen van de gammauil zijn toch wel uiterst zeldzaam in ons land. Waarschijnlijk zijn ze van rupsen, die op een of andere manier met planten (geraniums?) in de late herfst mee naar binnen zijn gekomen en die zich daarna in de gunstige omgeving verder hebben kunnen ontwikkelen.

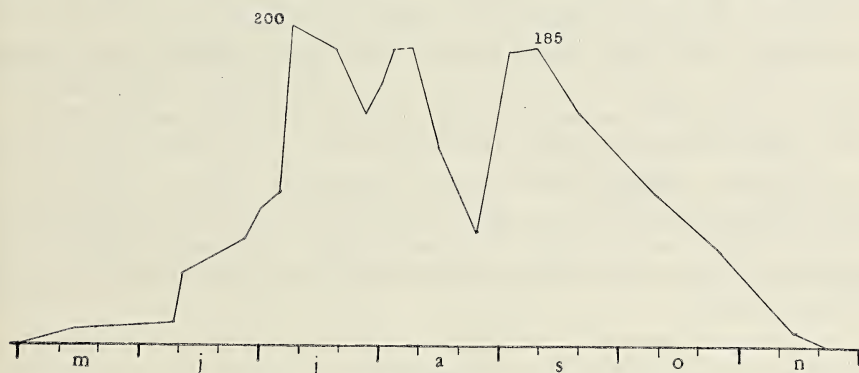

Fig. 2. Diagram van de vluchten van *Autographa gamma* L. in 1957

De eerste vlinder in de vrije natuur werd pas op 1 mei gevangen in de P.D.-lamp te Gassel (N.B.). Op 5 mei zit er één in de lamp te Goes en op dezelfde dag vindt CAMPING te Leeuwarden een pas uitgekomen exemplaar met nog slappe vleugels te Leeuwarden, blijkbaar afkomstig van een van die zeldzame rupsen, die er nu en dan in slagen onze winter door te komen. De hele maand mei en de eerste helft van juni bleef de gammauil schaars. Een dag met meer dan 10 meldingen was een uitzondering. Pas na 15.VI wordt het beter: 24 stuks op de 16de, 32 op de 18de, 46 op 28.VI, 85 een dag later. De invloed van het warme weer is duidelijk merkbaar! In juli gaat de stijging voort: Op 1.VII noteren we 177 stuks, de volgende dag zelfs 200. (Achteraf bleek dit het topcijfer voor het hele seizoen te zijn!) Dan echter treedt weer een duidelijke daling in. In de eerste augustusweek komen nog een paar vrij hoge aantallen voor (183 op 3.VIII en 152 op de 7de), maar de rest van de maand is toch een stuk minder. Pas op 31.VIII noteren we weer een stijging (133 stuks), die tot het eind van de eerste septemberweek voortduurt (185 stuks op 7.IX), maar dat wordt dan ook het maximum van de herfstvlucht. De traditionele hoog opschietende top, die we in

dit deel van het jaar zo vaak zien verschijnen, ontbreekt dit keer vrijwel geheel. Na 21 september (123 stuks) komt het dagtotaal geen enkele keer meer boven 100 meldingen. Alleen 10 oktober weet het nog tot 93 te brengen (de invloed van het zachte weer in deze tijd?), maar vooral na 26.X, toen nog 58 stuks geteld werden, gaat het snel minder worden. Toch werd de vlinder nog tot laat in de herfst waargenomen, al was het na 14 november niet meer dan af en toe één exemplaar per dag. De laatste buiten vliegende *gamma* zag VAN DER AA op 29 november te Rotterdam. OTTENHEIJM ving op 18.XI een vlinder te Tegelen, die tot 3 december in leven bleef.

Totaal aantal waarnemingen: 9267, een aantal, dat natuurlijk een schrille tegenstelling vormt met het recordcijfer van 1956, maar dat toch ook belangrijk minder is dan de meer normale jaren ervoor. We moeten tot 1948 terug gaan om een totaaltelling te vinden, die beneden de tienduizend blijft !

21. *Plutella maculipennis* Curtis. Hoewel nog maar heel weinig op de Micro's onder de trekvlinders gelet wordt, is het toch wel zeker, dat dit vlintertje in 1957 niet gewoon geweest is. Op 20 juni werd een exemplaar te Venlo gevangen (KUCHLEIN) en op 1 juli een tweede te Hoorn (PEERDEMAN).

Conclusie. Voor geen enkele soort is het seizoen opvallend goed geweest. Voor enkele was het beter dan 1956, maar toch middelmatig, voor de meeste vrij slecht tot slecht. Wat in het bijzonder opvalt, is het geheel ontbreken van de echte zeldzaamheden en het feit, dat niemand van de waarnemers een exemplaar van *Hoplodrina ambigua* Schiff. en van *Autographa confusa* Stephens gezien heeft. Eerstgenoemde soort werd gemist na zeven achtereenvolgende jaren gemeld te zijn, de andere na acht jaren van ononderbroken waarneming. Dat we vooral voor deze twee de resultaten van 1958 met enige spanning tegemoet zien, spreekt wel haast vanzelf.

Summary

In the eighteenth annual report on migrating Lepidoptera in the Netherlands in 1957 the following particulars are mentioned:

1. *Pieris brassicae* L. On July 17th a migration was seen at Groesbek (south-east of Guelderland) flying from east to west.
2. *Pontia daplidice* L. One specimen on July 30th.
3. *Colias hyale* L. 151 specimens against 9 in the preceding year, most of them in August.
4. *Colias crocea* Fourcroy. 128 specimens (45 in 1956), also for the greater part in August.
5. *Vanessa atalanta* L. A few in March, one in April, scarce in May and June, later in the year better, especially in September. Two cases of possible migration in June and September. Total number 7133, much better than in 1956.
6. *Vanessa cardui* L. First specimen rather late, May 14th. Very scarce up till August, when the Dutch generation began to occur. Scarce again in the autumn. Total number 198, about two thirds of the number of 1956.
7. *Issoria lathonia* L. Total number 386, but 318 of them in the same locality, Vlaardingen west of Rotterdam, so possibly originating from a migration out of

the dune district, which maintained itself here. A strong migration of at least 1000 specimens was seen along the coast north of The Hague on June 16th, flying north east. At any rate the first migration ever published in the Netherlands for this species.

8. *Lysandra coridon* Poda. Four males and one female, all in the south of Dutch Limburg.

9. *Acherontia atropos* L. An absolutely normal year after the invasion of 1956: 11 moths, 2 caterpillars, 1 chrysalis.

10. *Herse convolvuli* L. Extremely bad: only 3 moths.

11. *Macroglossum stellatarum* L. The fifth bad year in succession ! Only 34 observations.

12. *Celerio euphorbiae* L. Seven caterpillars in the usual localities.

13. *Lithosia quadra* L. 23 specimens, much lower than in the preceding years.

14. *Agrotis ypsilon* Hufn. The first specimens (completely worn) appeared in the last week of May. Rare in June and the first half of July. Then the number began slowly to increase and August was a much better month for the species. It continued flying regularly in September and October, though not in large numbers. A few specimens in November, quite fresh. Total number 405, dispersed over almost the whole country.

15. *Peridroma saucia* Hb. Very rare. Only one specimen of the first generation, two in August, five in September and October. Total number only 9 !

16. *Spaelotis ravida* Schiff. 10 specimens in two localities.

17. *Mythimna albipuncta* F. 12 specimens, the worst year since the end of World War II.

18. *Mythimna l. album* L. Only 3 specimens, still worse than in the bad year 1956.

19. *Xylota exsoleta* L. One fresh ♀ in October. The species is extremely rare in Holland, as the maximum number is only 4 specimens (in 1946 and 1952), whereas in many years not a single specimen is seen.

20. *Autographa gamma* L. Two specimens caught in January, flying round the lamp in the room. Very probably from caterpillars which could continue their development in favourable circumstances. The first migrant was only observed on May 1st. Rare till the second half of June. Then the number began to improve till the beginning of July. At the end of August it rose again, but the high autumn top of other years was almost completely absent. Observed till late in November. Total number 9267, a very mediocre *gamma* year.

21. *Plutella maculipennis* Curtis. Although the number of lepidopterists interested in *Micros* is still very small, it is quite clear that this species was rare in 1957. Only 2 specimens were mentioned on the schedules.

The season was especially characterized by the complete absence of rare migrants. Moreover no observations for *Hoplodrina ambigua* Schiff. and *Autographa confusa* Stephens. The former was observed for 7 years in succession, the latter for 8 years. For many species the season was bad, for none it was really good.